

11.3. Ured za veterinarstvo BiH

Na osnovu zaprimljenih podataka Ured za veterinarstvo BiH izrađuje tromjesečne izvještaje o implementaciji Programa, kao i godišnji izvještaj koji se objavljuje na službenoj stranici Ureda za veterinarstvo BiH.

12. Evidencije

Vlasnik je dužan čuvati evidencije o datumu uzorkovanja, identitet uzorkovanih jata, starost uzorkovanih jata, vrsti uzorka, laboratorije u koje su dostavljani uzorci i rezultate laboratorijskih testiranja i učiniti ih dostupnim nadležnom veterinarskom inspektoru na uvid.

Dodatak I.

Tabela 1. Šema uzorkovanja od strane vlasnika za koke nesilje

Kategorija/dob peradi	Mjesto uzimanja uzorka	Vrsta i količina uzorka	Učestalost uzorkovanja
Jednodnevni pilići	Objekt za uzgoj	1 transportna podloga na svakih 500 isporučenih pilića (najviše 10 podložaka) i leševе svih uginulih pilića (najviše 60) iz svake isporuke	Pri svakoj isporuci pilića
Pilenke	Objekt za uzgoj	2 para navlaka za obuču (u slučaju podnog držanja pilenki ili veliki zbirni uzorak fecesa (u slučaju kafeznog držanja pilenki)	2 sedmice prije početka nesivosti ili premještanja u objekt za nesenje
Odrasle koke nesilje	Objekt za nesenje	2 para navlaka za obuču (u slučaju podnog držanja) ili 2x150 grama zbirnog fecesa (u slučaju kafeznog držanja)	Prvi put sa 24±2 sedmice, a zatim svakih 15 sedmica tokom proizvodnog ciklusa

301

Na osnovu članka 4. Pravilnika o ciljevima za smanjenje prisustva bakterija vrsta *Salmonella enteritidis* i *Salmonella typhimurium* kod brojlera ("Službeni glasnik BiH", broj 102/12) i članka 61. stavak 2. Zakona o upravi ("Službeni glasnik BiH", br. 32/02 i 102/09), Ured za veterinarstvo Bosne i Hercegovine donio je

ODLUKU

**O USVAJANJU PROGRAMA KONTROLE
SALMONELOZE KOD BROJLERA VRSTE GALLUS GALLUS
GALLUS U BOSNI I HERCEGOVINI ZA 2016. GODINU**

Članak 1.
(Predmet)

Ovom Odlukom usvaja se Program kontrole salmoneloze kod brojlera vrste *Gallus gallus* u Bosni i Hercegovini za 2016. godinu, a koji je sastavni dio ove Odluke.

Članak 2.

(Programi iz 2015. godine)

Ukoliko je Program kontrole subjekata u poslovanju s hranom prethodno odobren od strane nadležnih organa entiteta i Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine sukladno sa Odlukom o usvajanju programa kontrole salmoneloze kod brojlera vrste *Gallus gallus* u Bosni i Hercegovini za 2015. godinu ("Službeni glasnik BiH", broj 45/15), isti nije potrebno ponovo odobravati ukoliko nije bilo izmjena o čemu je subjekt u poslovanju s hranom dužan obavijestiti nadležni organ entiteta i Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine.

Članak 3.

(Prestanak važenja)

Danom stupanja na snagu ove Odluke prestaje važiti Odluka o usvajanju programa kontrole salmoneloze kod brojlera vrste *Gallus gallus* u Bosni i Hercegovini za 2015. godinu ("Službeni glasnik BiH", broj 45/15).

Članak 4.

(Stupanje na snagu)

Ova Odluka stupa na snagu danom donošenja i objavljuje se u "Službenom glasniku BiH".

Broj 02-7-27-20-93-5/16

24. veljače 2016. godine

Sarajevo

Direktor

Ljubomir Kalaba, v. r.

**PROGRAM KONTROLE SALMONELOZE KOD
BROJLERA VRSTE GALLUS GALLUS U BOSNI I
HERCEGOVINI ZA 2016. GODINU**

1. Legislativni okvir

Legislativni okvir kojim se propisuje kontrola salmonela u Bosni i Hercegovini u jatima brojlera vrste *Gallus gallus* i na temelju koje je urađen program kontrole je slijedeći:

- Zakon o veterinarstvu u Bosni i Hercegovini ("Službeni glasnik BiH", broj 34/02);
- Odluka o zaraznim bolestima životinja ("Službeni glasnik BiH", broj 44/03);
- Pravilnik o načinu praćenja zoonoza i uzročnika zoonoza ("Službeni glasnik BiH", br. 46/10 i 96/13);
- Pravilnik za kontrolu salmonela i drugih određenih uzročnika zoonoza koji se prenose hranom ("Službeni glasnik BiH", br. 46/10 i 7/13);
- Pravilnik o ciljevima za smanjenje prisustva bakterija vrsta *Salmonella enteritidis* i *Salmonella typhimurium* kod brojlera ("Službeni glasnik BiH", broj 102/12);
- Naredba o mjerama kontrole zaraznih i parazitaranih bolesti životinja, njihovom provođenju u 2016. godini ("Službeni glasnik BiH", broj 4/16);
- Pravilnik o mjerama u slučaju otkrivanja relevantnih serotipova salmonela od interesa za javno zdravstvo kod peradi ("Službeni glasnik BiH", broj 96/13);
- Odluka o uvjetima koje moraju ispunjavati ovlašteni veterinarski dijagnostički laboratoriji u Bosni i Hercegovini ("Službeni glasnik BiH", br. 25/04, 16/05 i 43/09);
- Odluka o nusproizvodima životinjskog podrijetla i njihovim proizvodima koji nisu namijenjeni prehrani ljudi ("Službeni glasnik BiH", broj 19/11).

2. Cilj programa

Smanjiti prevalenciju *S. enteritidis* i *S. typhimurium* na 1% ili manje maksimalnog procenta jata brojlera vrste *Gallus gallus* sukladno članku 5. Pravilnika za kontrolu salmonela i drugih određenih uzročnika zoonoza koji se prenose hranom ("Službeni glasnik BiH", br. 46/10 i 7/13).

3. Populacija koka nesilica uključena u program

U provedbu programa tijekom 2016. godine uključena su sva jata u državi čiji su proizvodi namijenjeni javnoj potrošnji.

Sva jata uključena u program moraju se nalaziti na posjedu registriranom od strane mjerodavnih tijela entiteta i Brčko Distrikta BiH sukladno relevantnim propisima.

4. Mjerodavna tijela uključena u program

Tijela mjerodavna za izradu ovoga Programa kao i za predlaganje izmjena i dopuna Programa koje se pokazuju nužnim, kao i za prikupljanje podataka i izradu godišnjeg izvješća su:

- Ured za veterinarstvo Bosne i Hercegovine,
- Federalno ministarstvo poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva,
- Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede Republike Srpske,
- Odjel za poljoprivredu, šumarstvo i vodoprivredu Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine.

Tijela mjerodavna za nadzor i kontrolu provedbe programa na terenu kao i za izradu plana službenog uzorkovanja su:

- Federalna uprava za inspekcijske poslove Federacije Bosne i Hercegovine,
- Republička uprava za inspekcijske poslove Republike Srpske,
- Kantonalne uprave za inspekcijske poslove,
- Inspektorat Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine.

5. Laboratoriji

Laboratoriji uključeni u ovaj Program su svi laboratoriji ovlašteni od strane mjerodavnih tijela entiteta sukladno Odluci o uvjetima koje moraju ispunjavati ovlašteni veterinarski dijagnostički laboratoriji u Bosni i Hercegovini ("Službeni glasnik BiH", br. 25/04, 16/05 i 43/09) i koji su akreditirani za metodu detekcije salmonela prema Izmjeni i dopuni 1. BAS EN ISO 6579-2002/AMD1:2007. "Mikrobiologija hrane i stočne hrane - Horizontalna metoda za izolaciju vrsta iz roda *Salmonella* - Izmjena i dopuna 1: Privitak D: Izolacija vrsta iz roda *Salmonella* iz fecesa životinja i uzoraka iz okoliša iz primarne proizvodne faze."

Ovlašteni laboratoriji za program kontrole salmonela su slijedeći:

- Centar za peradarstvo i kuničarstvo Veterinarskog fakulteta u Sarajevu,
- Veterinarski institut Republike Srpske "dr Vaso Butozan" u Banjoj Luci,
- Veterinarski zavod Bihać,
- Veterinarski zavod Tuzlanskog kantona.

6. Uzimanje uzoraka

Uzorci za ispitivanje kod brojlera uzimaju se na zahtjev vlasnika i mjerodavnog veterinarskog inspektora.

6.1. Uzimanje uzoraka na inicijativu vlasnika

Na inicijativu vlasnika će izvršiti uzorkovanje svih jata brojlera unutar tri tjedna prije upućivanja na klanje.

Uzorkovanje na inicijativu vlasnika:

Za uzorkovanje se upotrebljavaju najmanje dva para navlaka za obuću. Navlaka za obuću se navuče i uzorak se uzima na način što se hoda po objektu. Navlake za obuću se mogu skupiti u jedan uzorak.

Prije navlačenja navlaka za obuću, navlake se moraju ovlažiti:

- (a) s otapalom (MRD-maximum recovery diluent: 0,8% fiziološke otopine, 0,1% peptona u sterilnoj deioniziranoj vodi);
- (b) sa sterilnom vodom;
- (c) s drugim otapalom odobrenim za korištenje od strane referentnog laboratorija;
- (d) na način da se autoklaviraju u spremniku zajedno s otapalom.

Navlake za obuću se vlaže na način da se naspe tekućina unutar njih prije navlačenja ili da se promiješaju u spremniku zajedno s otapalom.

Mora se osigurati da su svi dijelovi objekta proporcionalno obuhvaćeni uzorkovanjem. Svakim parom navlaka treba obuhvatiti po 50% površine objekta.

Po završetku uzimanja uzoraka navlake za obuću za uzimanje brisa fecesa/čarape treba pažljivo skinuti tako da se ne ošteti nakupljeni materijal. Navlake za obuću mogu se izvrnuti

kako bi se sačuvao materijal. Treba ih staviti u kesu ili u posudu i označiti.

Službeni uzorak može zamijeniti jedno uzorkovanje na inicijativu vlasnika, propisano ovom točkom.

6.2. Službeno uzorkovanje

Mjerodavni veterinarski inspektor vrši službeno uzorkovanje najmanje jednog jata brojlera na 10% posjeda na području njegove mjerodavnosti koji imaju više od 5.000 jedinki. Uzorkovanje od strane mjerodavnog veterinarskog inspektora se vrši i na temelju analize rizika i svaki put kada mjerodavni veterinarski inspektor smatra da je to neophodno.

Uzorkovanje od strane mjerodavnog veterinarskog inspektora se vrši na isti način kao i na inicijativu vlasnika. Pored toga, mjerodavni veterinarski inspektor može odlučiti da poveća broj uzoraka u cilju osiguranja reprezentativnog uzorka na temelju procjene epidemioloških parametara pojedinačnog slučaja, biosigurnosnih uvjeta, raspodjele ili veličine jata ili drugih relevantnih uvjeta.

Da bi se postigao zadovoljavajući rezultat prilikom uzimanja uzoraka, mjerodavni veterinarski inspektor će po potrebi izvršiti i dodatne testove i/ili provjeru dokumentacije radi utvrđivanja da rezultati nisu izmijenjeni radi prisustva antimikrobnih agenasa ili drugih tvari inhibitora rasta bakterija.

7. Prijevoz uzoraka

Uzorci se šalju osobno ili putem kurira u ovlašteni laboratorij unutar 24 sata nakon sakupljanja uzoraka. Ako nisu poslani unutar 24 sata, moraju se držati u frižideru. Uzorci se mogu prevoziti i u sobnoj temperaturi osiguravajući da je izbjegnuta intenzivna toplota (preko 25°C) ili izlaganje sunčevoj svjetlosti, međutim ukoliko se radi o navlakama za obuću, iste je potrebno prevoziti u frižideru. U laboratoriju se uzorci drže do ispitivanja u frižideru, a koje se mora obaviti u roku od 48 sati poslije primitka i u roku od 4 dana nakon uzorkovanja.

8. Mjere koje se poduzimaju u slučaju sumnje i potvrđenog slučaja salmoneloze

8.1. Mjere u slučaju sumnje na prisustvo *S. enteritidis* ili *S. typhimurium*

Sumnja na infekciju sa *Salmonellom enteritidis* ili *Salmonellom typhimurium* postoji ako je poslije provedene vlastite kontrole od strane vlasnika na farmi izolirana salmonela od strane ovlaštenog dijagnostičkog veterinarskog laboratorija ili ukoliko se na temelju provedenog epidemiološkog istraživanja utvrdi povezanost sa slučajevima oboljenja ljudi.

Po dobivanju prvog pozitivnog nalaza, a u svrhu isključivanja/potvrđivanja sumnje, mjerodavni veterinarski inspektor mora izvršiti službeno uzorkovanje sumnjivog jata sukladno točki 6.2. ovoga Programa i uzorak dostaviti u ovlašteni laboratorij.

U slučaju sumnje na *Salmonellu enteritidis* ili *Salmonellu typhimurium* kod brojlera mjerodavni veterinarski inspektor naređuje mjere propisane Pravilnikom o mjerama u slučaju otkrivanja relevantnih serotipova salmonela od interesa za javno zdravstvo kod peradi ("Službeni glasnik BiH", broj 96/13).

8.2. Mjere u slučaju potvrđenog prisustva *S. enteritidis* ili *S. typhimurium*

Jato brojlera se smatra zaraženim ukoliko:

- se službenim pretraživanjem potvrdi pozitivan nalaz na *S. enteritidis* ili *S. typhimurium*
- se utvrde antimikrobna sredstva ili inhibitori rasta bakterija, a nije utvrđena prisutnost *S. enteritidis* ili *S. typhimurium*

U pozitivnom jatu brojlera mjerodavni veterinarski inspektor mora narediti mjere propisane Pravilnikom o mjerama u slučaju otkrivanja relevantnih serotipova salmonela od interesa

za javno zdravstvo kod peradi ("Službeni glasnik BiH", broj 96/13).

9. Praćenje otpornosti bakterija roda Salmonella na antimikrobne pripravke

Izolati bakterija roda Salmonella prikupljeni putem ovoga Programa moraju biti podvrgnuti praćenju otpornosti bakterija sukladno Odluci o usuglašenom praćenju otpornosti bakterija roda Salmonella kod peradi i svinja na antimikrobne preparate ("Službeni glasnik BiH", broj 29/12).

U praćenje je dovoljno uključiti jedan izolat po serovaru Salmonella iz jednog jata godišnje.

10. Izvještavanje

10.1. Laboratoriji

Svi laboratoriji iz točke 5. ovoga Programa dužni su:

- u najkraćem mogućem roku izvijestiti mjerodavnu veterinarsku inspekciju o svakom pozitivnom nalazu,
- dostavljati mjesečna izvješća o pretraživanju svim mjerodavnim tijelima entiteta i Brčko Distrikta BiH, kao i Uredu za veterinarstvo BiH.

10.2. Mjerodavna veterinarska inspekcija

Mjerodavna veterinarska inspekcija dužna je:

- dostavljati tromjesečna izvješća o nadzoru provedbe ovoga Programa i o službenom uzorkovanju mjerodavnim tijelima entiteta i Brčko Distrikta BiH, kao i Uredu za veterinarstvo BiH.

10.3. Ured za veterinarstvo BiH

Na temelju zaprimljenih podataka Ured za veterinarstvo BiH izrađuje tromjesečna izvješća o implementaciji Programa, kao i godišnje izvješće koje se objavljuje na službenoj stranici Ureda za veterinarstvo BiH.

11. Evidencije

Vlasnik je dužan čuvati evidencije o nadnevku uzorkovanja, identitet uzorkovanih jata, dob uzorkovanih jata, vrsti uzorka, laboratoriji u koje su dostavljani uzorci i rezultate laboratorijskih testiranja i učiniti ih dostupnim mjerodavnom veterinarskom inspektoratu na uvid.

Na osnovu člana 4. Правилника о циљевима за смањење присуства бактерија врста Salmonella enteritidis i Salmonella typhimurium код бројлера ("Службени гласник БиХ", број 102/12) и члана 61. став 2. Закона о управи ("Службени гласник БиХ", бр. 32/02 и 102/09), Канцеларија за ветеринарство Босне и Херцеговине донијела је

ОДЛУКУ О УСВАЈАЊУ ПРОГРАМА КОНТРОЛЕ САЛМОНЕЛОЗЕ КОД БРОЈЛЕРА ВРСТЕ GALLUS GALLUS GALLUS У БОСНИ И ХЕРЦЕГОВИНИ ЗА 2016. ГОДИНУ

Члан 1. (Предмет)

Овом Одлуком усваја се Програм контроле салмонелозе код бројлера врсте Gallus gallus у Босни и Херцеговини за 2016. годину, а који је саставни дио ове Одлуке.

Члан 2. (Програми из 2015. године)

Уколико је Програм контроле субјеката у пословању с храном претходно одобрен од стране надлежних органа ентитета и Брчко Дистрикта Босне и Херцеговине у складу са Одлуком о усвајању програма контроле салмонелозе код бројлера врсте Gallus gallus у Босни и Херцеговини за 2015. годину ("Службени гласник БиХ", број 45/15), исти није

потребно поново одобравати уколико није било измјена о чему је субјект у пословању с храном дужан обавијестити надлежни орган ентитета и Брчко Дистрикта Босне и Херцеговине.

Члан 3. (Престанак важења)

Даном ступања на снагу ове Одлуке престаје важити Одлука о усвајању програма контроле салмонелозе код бројлера врсте Gallus gallus у Босни и Херцеговини за 2015. годину ("Службени гласник БиХ", број 45/15).

Члан 4. (Ступање на снагу)

Ова Одлука ступа на снагу даном доношења и објављује се у "Службеном гласнику БиХ".

Број 02-7-27-20-93-5/16
24. фебруара 2016. године
Сарајево

Директор
Љубомир Калаба, с. р.

ПРОГРАМ КОНТРОЛЕ САЛМОНЕЛОЗЕ КОД БРОЈЛЕРА ВРСТЕ GALLUS GALLUS У БОСНИ И ХЕРЦЕГОВИНИ ЗА 2016. ГОДИНУ

1. Легислативни оквир

Легислативни оквир којим се прописује контрола салмонела у Босни и Херцеговини у јатима бројлера врсте Gallus gallus и на основу које је урађен програм контроле је сљедећи:

- Закон о ветеринарству у Босни и Херцеговини ("Службени гласник БиХ", број 34/02);
- Одлука о заразним болестима животиња ("Службени гласник БиХ", број 44/03);
- Правилник о начину праћења зооноза и узрочника зооноза ("Службени гласник БиХ", бр. 46/10 и 96/13);
- Правилник за контролу салмонела и других одређених узрочника зооноза који се преносе храном ("Службени гласник БиХ", бр. 46/10 и 7/13);
- Правилник о циљевима за смањење присуства бактерија врста Salmonella enteritidis i Salmonella typhimurium код бројлера ("Службени гласник БиХ", број 102/12);
- Наредба о мјерама контроле заразних и паразитарних болести животиња, њиховом спровођењу у 2016. години ("Службени гласник БиХ", број 4/16);
- Правилник о мјерама у случају откривања релевантних серотипова салмонела од интереса за јавно здравство код перади ("Службени гласник БиХ", број 96/13);
- Одлука о условима које морају да испуњавају овлашћене ветеринарске дијагностичке лабораторије у Босни и Херцеговини ("Службени гласник БиХ", бр. 25/04, 16/05 и 43/09);
- Одлука о нуспроизводима животињског поријекла и њиховим производима који нису намијењени исхрани људи ("Службени гласник БиХ", број 19/11).

2. Циљ програма

Смањити преваленцију S. enteritidis i S. typhimurium на 1% или мање максималног процента јата бројлера врсте Gallus gallus у складу са чланом 5. Правилника за контролу салмонела и других одређених узрочника зооноза који се преносе храном ("Службени гласник БиХ", бр. 46/10 и 7/13).